

Az Internationale Jugendbibliothek ösztöndíjasa voltam

Kovács Mária

1989 tavaszán alkalmam adódott arra, hogy ösztöndíjasként két hónapot töltsék a müncheni Internationale Jugendbibliothekban. Azzal a céllal indultam útnak, hogy ismereteimet elsősorban az olvasáspszichológia, pedagógia, gyermek- és ifjúsági irodalom, illetve gyermekkönyvtári munka problémakörében bővítssem, természetesen szívesen ismerkedtem az ottani kulturális élettel, az ottani emberekkel is. Vendéglátóim nemcsak érdeklődésemnek megfelelően szerveztek számomra programokat, hanem felhívták figyelmemet olyan lehetőségekre is, amelyekre magam nem gondolhattam. Utazásom során így jutottam el például egy, a biblioterápia témakörében szervezett konferenciára, így ismerkedtem a Bayerische Staatsbibliothek tevékenységével, s töltöttem egy napot Stuttgartban, a könyvtárosképző főiskolán.

A gyermekkönyv-gyűjtemények közül az egyik leghíresebb gyűjtemény a müncheni Internationale Jugendbibliothek, (IJB) amelyet Jella Lepmann asszony alapított, 1948. december 15-én. A könyvtár 1983-ig München belvárosában, egy emeletes épületben működött, amelyet az "ezer ablak házá"-nak neveztek. Lepmann asszony azzal a meggyőződéssel hozta létre ezt az intézményt, hogy a világon élő gyermekeket közelebb lehet hozni egymáshoz - a gyermekirodalom segítségével, s ezzel leküzdhetőek azok a problémák, amelyek megnehezítik az emberek közötti egyetértést, s konfliktusokhoz vezetnek. Lepmann asszony véleménye szerint az IJB feladata kettős: egyrészt gyűjtse és szolgáltassa az emberi kulturális örökség részének számító gyermekirodalmat (az egész világból), ugyanakkor ösztönözze a kiemelkedő gyermek- és ifjúsági művek fordítását.

A könyvtár - miután eredeti helye kicsinek bizonyult - hosszú várakozás után 1983-ban Obermenzingbe, München külvárosába költözött. Itt parkosított zöldövezetben helyezkedik el a Blütenburg kastély, mely jelenleg a könyvtár otthona, egyben a környék kulturális központja is. (Az épületet II. Lajos király és Zsigmond herceg, a Wittelsbachi uralkodóház tagjai építették, Zsigmond uralkodása alatt bajor erődítmény volt.) A kastély átépítése során a legnagyobb gondot a meglehetősen nagy könyvtári állomány elhelyezése jelentette. Ezt úgy oldották meg, hogy acélból és cementből nagyméretű földalatti raktárhelyiséget építettek a kastély belső udvara alatt, de valamennyi könyvet itt sem tudták elhelyezni. Ezért jelenleg is külső raktárban tárolják az állomány egy részét. Összes állománya jelenleg közel 470 ezer kötet, mely 110 nyelven áll az olvasók, használók rendelkezésére. Az összes állomány három részre tagolódik: az olvasótermi gyűjteményre, a gyermek- és ifjúsági irodalomra, s az av-gyűjteményre.

Az IJB ún. Studienbibliothek állományát szakemberek, egyetemi és főiskolai oktatók és hallgatók használják. Gyűjteményének jelentős része a 21 ezer kötetes szekunder irodalom, (bibliográfiák, referálólapok, címtárak stb.) valamint a 245 féle szakfolyó-

irat, különféle nyelveken. Ezt az anyagot jól kiegészítik a különgyűjtemények (plakátok, naptárak, kéziratok, illusztrációk gyűjteménye, stb.).

A gyermekkönyvtár (vagy ahogy ők nevezik, a gyermekkölcsonzó) állománya kb. 14 ezer kötet, 12 nyelven. Maga a könyvtár egy gótikus teremben helyezkedik el, melyben életkori bontásban csoportosították az irodalmat. Az első állományegység a 6 éven aluliak, majd ezt követi a 6-9 évesek, 9-13 évesek és 13 éven felüliek irodalma. Minden állományegységnél megtaláljuk a korosztálynak szóló szép- és szakirodalmat, ugyanakkor a szépirodalmat a korcsoporton belül nyelvek szerint is bontják. A gyermekkönyvtárban külön található a gyerekeknek szóló kézikönyvtár, ahol elég sok, a korosztálynak szóló kislexikon, enciklopédia található. A könyvtár tevékenységes sokszínű, a kölcsönzés mellett különféle csoportos foglalkozásokat is tartanak, könyvvitákat szerveznek, festő studio és énekkar működik, angol és francia nyelvtanfolyamok vannak. Ezen kívül állandóan szerveznek író-olvasó találkozókat, könyvpremiereket, filmbemutatókat, stb.

Az IJB tevékenységének jelentős részét a 18 nyelven működő lektorátusok végzik. A lektorátusok feladata, hogy kapcsolatot tartsanak az egyes nyelvterületeken, országokban működő, elsősorban gyermekkönyv-kiadókkal, s a könyvtár állományát folyamatosan gyarapítsák. A magyar lektorátus legfontosabb partnere a Móra Kiadó.

A könyvtár állománya évente kb. 13 ezer kötet könyvvel gyarapszik, ezeknek jó részét a partner kiadóktól kapják. Így folyamatos áttekintésük van a gyermekkönyv-kiadásról, és folyamatosan gyarapszik a gyűjtemény az újdonságokkal.

Évente több alkalommal szerveznek kiállítást, amelynek célja egy-egy ország gyermekkönyv-kiadványainak valamilyen szempont szerinti bemutatása, vagy egy-egy évforduló, ünnep kapcsán kerül sor kiállításra. Ilyen volt 1989. június-júliusában a nagy francia forradalom 200. évfordulójára megrendezett kiállítás, mely elsősorban a francia gyermekirodalomra támaszkodott, de szerepeltek más országok vonatkozó kiadványai is. (Így találkozhattunk két magyar kiadvánnyal is, a *Képes történelem* és az *Így élt* sorozat megfelelő kötetivel.)

Minden év november-december hónapjában nemzetközi kiállítást rendeznek München központjában, a Bayerische Staatsbibliothekban, az év gyermekkönyv-kiadványaiból. E kiállítást általában szakmai megbeszélésekkel, esetleg konferenciával együtt szervezik, amelyeken külföldi írók, illusztrátorok, kiadók, könyvkereskedők, esetleg könyvtárosok vesznek részt, s amelyeken lehetőség van a kapcsolatok felvételére, illetve továbbépítésére is. A kiállítással egyidőben jelenik meg az *IJB-Bulletin*, amely az adott év újdonságait tartalmazza, rövid ismertetéssel, mintegy 40 országból.

A könyvtár tevékenységének jelentős része az ösztöndíjasok fogadása is. Évente 15-20 szakember dolgozik ott, 2-3 hónapig, a világ minden tájáról. Az ösztöndíjasok saját maguk alakítják ki programjukat, ők döntenek el, milyen témával, esetleg témákkal kívánnak foglalkozni. A Studiensaalban kényelmes munkaasztalok, nagy kézikönyvtár, és másológép áll rendelkezésre. Az ott dolgozó könyvtárosok szívesen nyújtanak segítséget a kutatóknak, ugyanakkor a könyvtár katalógusai is megkönnyítik az állományban való eligazodást.

Az ösztöndíjasok nemcsak a könyvtár munkájában vehetnek tevékenyen részt, hanem lehetőségük van arra is, hogy megismerkedjenek más könyvtárak, esetleg egyéb intézmények tevékenységével is.

Ott tartózkodásom során részt vettem a München mellett Herrschingben megrendezett konferencián, amelynek témája az asztma és allergiás megbetegedésekben szenvedő gyermekek biblioterápiás foglalkoztatása volt.